

Tak til Domstolsstyrelsen for invitationen til at indlede denne session om domstole og medier.

Efter at have hørt Peter Nannestads indlæg i formiddags er vi nok mange, der synes, at vi nu på et meget højere niveau ved meget mindre om befolkningens tillid til domstolene, end vi troede, vi vidste, da vi kom!

Men det får mig dog ikke til at rive mit lille manuskript helt i stykker, for almindelige menneskers indtryk af, hvad der foregår ved domstolene, må dog til en vis grad blive påvirket af mediernes formidling, eftersom det kun er få uden for de professionelles kreds, der har nævneværdige personlige erfaringer med domstolene.

Jeg vil sige noget om to ting. For det første om, hvordan den generelle udvikling i nyhedsformidlingen påvirker dækningen af retsstoffet, og hvilken betydning det kan tænkes at have for tilliden til domstolene. For det andet om, hvordan det kan være, at domstolene har det, man plejer at kalde ”en god presse”.

Første hovedpunkt:

I en bog fra 2003, der sammenfatter resultaterne fra den såkaldte Magtudredning – bogen hedder ”Magt og demokrati i Danmark” – står der en del om mediernes indflydelse, som også er relevant i forhold til domstolene. Meget er sket i medieverdenen siden 2003, men nok ikke på de følgende punkter: I bogen kan man bl.a. læse den konklusion, at medierne sætter befolkningens

dagsorden, når medierne vælger at intensivere dækningen af noget, som kun få har personlige erfaringer med. Og erfaringen er, at medierne som regel vælger at intensivere dækningen af de samme emner nogenlunde samtidig. Det fremgår også, at befolkningens generelle holdninger – det kunne altså f.eks. være til domstolene – er ret stabile over længere perioder og ofte synes at være rodfæstet tidligt. Men til gengæld ser mere kortsigtede holdningssvingninger ud til at hænge nært sammen med mediernes behandling og – især – mediernes vinkling af bestemte emner.

Med Magtudredningen in mente må domstolene altså i udgangspunktet være ret interesserede i mediernes behandling af retsstoffet.

Den generelle udvikling i nyhedsformidlingen har længe gået én vej: Mod højere tempo og nu i de senere år også mod en vis sammensmeltning mellem traditionelle og sociale medier. Der er grund til at overveje, hvad det betyder for dækningen af retsstoffet.

Jeg vil tage et eksempel, som jeg ved, I kan huske, nemlig Levakovic-sagen om udvisning på grund af kriminalitet. Den 12. maj kl. 12 afsagde Højesteret sin dom i sagen. Før klokken var blevet 10 minutter over 12, viderebragte de traditionelle medier negative kommentarer fra borgere og ledende politikere på de sociale medier. Man kan vist godt se bort fra den mulighed, at kommentarerne kunne nå at være baseret på en læsning af dommens 11 A4-sider. Resten af dagen bestod mediedækningen først og fremmest i at overvåge de sociale medier og

viderebringe facebook-kommentarer og lignende. Dagen efter var det stort set slut, medierne var videre til næste sag.

I begrundelsen for, at udvisning af Levakovic ville være et uproportionalt indgreb i retten til respekt for privatliv og familieliv, havde Højesteret gennemgået hele retsgrundlaget og de internationale domstoles praksis og i lyset heraf opregnet mere end 20 forskellige store og små konkrete omstændigheder, der alle var indgået i en samlet proportionalitetsvurdering. Det ville selvfølgelig være legitimt at mene, at der ikke burde foretages en sådan vurdering i den slags sager, eller at den konkrete vurdering burde være faldet anderledes ud. Men dommens detaljerede begrundelse indgik reelt ikke i mediedækningen, og befolkningen måtte derfor stå tilbage med det ret blanke indtryk, at der her var truffet en afgørelse, der vakte forargelse vidt omkring, og at der var et klart politisk flertal for at stramme udvisningsreglerne, så noget lignende ikke skulle gentage sig.

Dette forløb er udslag af en tendens, som ikke specielt har noget med domstolene og retsstoffet at gøre. Nemlig at de traditionelle medier tilpasser sig den sortering af verden i ultrakorte formater, som de sociale medier tillader. Og at nyhedsformidling bevæger sig mod en uendelig opdatering i realtid: Nu sker der det og nu siger den det og nu siger den det og nu sker der det. Nyhedsdækningen handler derfor mere om forventninger til og reaktioner på en begivenhed end på begivenheden selv. Det skaber nyhedsbobler, hvor det karakteristiske er, at der

ikke rigtig er noget tilbage, når boblen er bristet. De hurtige reaktioner får som regel lov til at få den signaleffekt, de nu kan have, for der er som regel ingen efterfølgende opfølgning på dem fra mediernes side, og hvis der er, har folk glemt selve begivenheden. I Levakovic-sagen var det ikke dommen med tilhørende begrundelse, men facebook-kommentarerne til dommen, der var den egentlige nyhedshistorie – og da kommentarerne var klinget af, var der ikke mere.

Hvad betyder sådan et forløb for tilliden til domstolene? Svaret er ikke entydigt, for selv om den fulde domsbegrundelse som nævnt var ret så fraværende i mediedækningen, var det primært retstilstanden og ikke Højesteret, der stod for skud.

Men forløbet er et problem for domstolene i forhold til de værdier og mål, som domstolene har stillet op for sig selv, hvor der bl.a. står de fine ord om, at domstolene ”gør sig fortjent til befolkningens tillid og respekt ved at træffe rigtige afgørelser, som er velbegrundede og til at forstå”.

Det er jo ikke nok med en velbegrundet dom, der er til at forstå, hvis ingen ud over sagens parter læser den, før de danner sig en mening om den. Domstolenes afgørelser skal absolut ikke være hævet over debat og kritik, men omvendt skulle debatten jo helst forholde sig til det, der rent faktisk står i afgørelsen, ellers er der frit løb for pseudodebatter - og dermed måske over tid for

en snigende fornemmelse af, at dommerne kører deres eget løb?

Bobletendensen skyldes noget alment strukturelt i mediebranchen, men alligevel må det være værd at tænke over, om domstolene kan og bør gøre mere for at hjælpe journalister og redaktører, der slås med mangel på tid og ressourcer til at formidle andet end skarpe kommentarer på facebook og andre sociale medier.

Ved flere embeder er der pressedommere, som journalisterne kan ringe til for at få vejledning om, hvad en afgørelse indebærer. Man kan spørge, om de bruges nok, og om det ville hjælpe med andre uformelle informationstiltag af den type? Problemet er nok, at medierne som regel ikke har tid til at vente på pressedommeren.

Man kan jo også stille det spørgsmål, om domstolene burde gøre noget mere aktivt for at rette op på det, hvis man synes, debatten i anledning af en dom foregår på et fejlagtigt grundlag. F.eks. deltage i debatten på de sociale medier.

Og ja, det kan man da godt overveje .... lidt! Det vil sige ikke ret længe efter min mening. Det er uden for neutrale og uvildige domstoles bane at være egentlige aktører i mediehavet – og det er det, fordi det er naivt at tro, at man får lov at forblive neutral og uvildig og objektiv, hvis man først melder sig i kampen om at blive hørt.

Nu kommer jeg så til mit andet hovedpunkt:

Hvorfor har domstolene ”en god presse”, som man siger (altså lige bortset fra, at medierne ikke altid har tid til at give vores udførlige domsbegrundelser den fremtrædende placering og analyse, vi selv synes, de fortjener)? Med ”god presse” mener jeg, at der stort set ikke er eksempler på negativ personfokusering eller ”motivgranskning”. Mediernes retsreportager og artikler om domstolene i almindelighed forekommer ikke at være skrevet af blodtørstige journalister. Til forskel fra, hvad man hver dag oplever med den politiske journalistik. Og i de senere år også til forskel fra, hvad embedsmænd oplever.

At det forholder sig sådan, rejser flere spørgsmål, og jeg nævner tre:

Punkt 1: Hvorfor er det sådan?

Jeg tror, der er mange samvirkende grunde.

Vi, der arbejder ved domstolene, vil selvfølgelig gerne tro, at det bl.a. skyldes vores åbenhed og lydhørhed i hverdagen også over for medierne. Den venlige hjælpsomhed kan bestemt heller ikke undværes – men den er ikke nok.

En anden vigtig grund kan være den meget simple, at den ”diffuse” tillid til domstolene, som måles i befolkningen, også findes hos medierne. Måske er der endda næsten et behov for den tryghed, det giver at have uvildige dommere, der ikke kan fyres, selv om de afsiger domme, der ikke behager regeringen, og som dømmes efter

loven uden persons anseelse og ikke ligger under for folkestemninger.

Så er der muligvis også den knapt så metafysiske grund, at domstolene jo normalt ikke kan bebrejdes et resultat, som folk ikke er enige i. I skarp kontrast til politikere og embedsmænd. Hvis det er retstilstanden, man er utilfreds med, kan loven laves om, og aben ender dermed hos politikerne.

Og måske kan der også være den mere kyniske grund, at det simpelthen er sværere at anlægge en sædvanlig journalistisk konfliktvinkel, når dommeren ikke kan fyres, og ændringer af lovgivningen sorterer under Folketing og regering.

Punkt 2: Hvordan bør domstolene afgrænse tillidsskabende åbenhed over for "kommerciel" imagepleje?

Domstolene skal ikke pleje eget image som om man var en erhvervsvirksomhed, der skal brandes. Men at have et godt omdømme kan efter omstændighederne oversættes til at være omgærdet af tillid og kan jo let være en sidegevinst ved at udvise tillidsskabende åbenhed over for brugere og medier. Der går en grænse mellem disse formål et eller andet sted, men hvor?

Der bliver gjort et fornemt arbejde i Domstolsstyrelsens regi med at lave informations- og undervisningsvideoer, som ligger på hjemmesiden www.kenddinret.dk. Den

form for åbenhed må selvfølgelig være vigtig også fremover.

Men hvad med derudover at komme på de sociale medier, ligesom politiet f.eks. er på twitter? Umiddelbart kan det være svært at se, hvad de sociale medier skulle tilføre ved siden af de mange informationstiltag, der allerede findes ved domstolene. Og hvis formålet er at bruge platformen til at imødegå eventuel kritik eller forsøge at rette misforståelser, ville man, som jeg var inde på, bevæge sig ind på en bane, hvor der gælder nogle helt andre spilleregler og formatkrav, som i praksis er svære eller umulige at forene med den neutralitet og objektivitet, som det er afgørende for tilliden at opretholde.

Noget andet er, at der kan være brug for at samarbejde med medierne på nye måder for at "sprede et budskab", f.eks. om muligheden for at bruge retsmæglingsinstituttet, der har haft overraskende svært ved at komme i gang.

Til sidst punkt 3: Er der forskel på at nyde tillid og at være populær?

Ja det er der! Jeg tror alle, der har prøvet at deltage i Dommerforeningens årsmøde, vil være enige i, at tv-transmissioner fra bestyrelsens revy-indslag ville have potentialet til at tiltrække enorme seertal! Men her gælder virkelig, at "folkets gunst er idel dunst", som de vise ord lyder i Folketingets Vandrehal.

Tværtimod er det udtryk for en dybt rodfæstet tillid, at medierne og offentligheden interesserer

sig så lidt for, hvem der rekrutteres til ledige dommerstillinger. Det kan tænkes at hænge sammen med de danske domstoles tradition for ikke at være aktivistiske, dvs. for ikke at udvide deres egne beføjelser uden sædvanligt grundlag i lov og forarbejder. Hvis man mener, at politisk magt bør blive hos politikerne og ikke flyttes til domstolene, er det et sundhedstegn, at der her i Danmark ikke er ret mange, der aner eller går op i, hvem dommerne er. Og at tilliden altså i denne forstand er blind!

Tak!